

MINISTERUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE AL REPUBLICII MOLDOVA

MINISTRY OF LABOR AND SOCIAL PROTECTION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
МИНИСТЕРСТВО ТРУДА И СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

str. Vasile Alecsandri 2, MD-2009, mun. Chișinău
Tel. +373 22 268 883, +373 22 268 816; e-mail: secretariat@social.gov.md web: <https://social.gov.md>

29 aprilie 2022 nr. 10/1469
la CDO-4 nr. 392 din 30.12.2021
la nr. 24-78-1653 din 16.02.2022

Dlui Grigore NOVAC,
Președintele Comisiei drepturile omului
și relații interetnice

copie: Cancelaria de Stat

Stimate Domnule Președinte al Comisiei,

La indicația Cancelariei de Stat nr. 24-78-1653 din 16.02.2022 Ministerul Muncii și Protecției Sociale a examinat demersul CDO-4 nr. 392 din 30.12.2021 privind Decizia Comisiei pentru drepturile omului și relații interetnice, care a fost aprobată ca urmare a audierilor publice referitor la respectarea drepturilor copiilor în situație de stradă și în limita competențelor funcționale subliniază importanța abordării subiectelor **"copiii cu comportament deviant"** și **"copiii în situație de stradă"** în mod separat în vederea dezvoltării serviciilor specifice fiecărei categorii distincte de copii pentru asigurarea respectării interesului superior al acestora.

Cu privire la subiectul "copiii în situație de stradă" se comunică următoarele: Ministerul Muncii și Protecției Sociale ține să sublinieze că, situațiile în care un copil se află în risc sunt prevăzute în art. 8 al *Legii nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți* și anume când:

- a) copiii sunt supuși violenței;
- b) copiii sunt neglijați;
- c) ***copiii practică vagabondajul, cerșitul, prostituția;***
- d) copiii sunt lipsiți de îngrijire și supraveghere din partea părinților din cauza absenței acestora de la domiciliu din motive necunoscute;
- e) părinții copiilor au decedat;
- f) ***copiii trăiesc în stradă, au fugit ori au fost alungați de acasă;***
- g) ***părinții copiilor refuză sa-și exercite obligațiile părintești privind creșterea și îngrijirea copilului;***
- h) ***copiii au fost abandonați de părinți.***

În acest sens, menționăm că autoritatea tutelară este obligată să se autosesizeze și/sau să asigure recepționarea și înregistrarea sesizărilor cu privire la copiii aflați în situațiile expuse mai sus.

Astfel, categoria menționată mai sus de copii se regăsește în categoria copiilor aflați în situație de risc, drepturile cărora sunt asigurate prin Legea prenotată.

Concomitent, menționăm și despre prevederile *Hotărîrii Guvernului nr. 270/2014 cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul*

intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime, potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, care vizează angajații autorităților publice centrale și locale, ai structurilor, instituțiilor și serviciilor din cadrul sau subordonate acestora, care activează în domeniile asistenței sociale, educației, ocrotirii sănătății, organelor de drept, care trebuie să coopereze în vederea prevenirii violenței, neglijării, exploatării, traficului de copii, precum și combaterii acestora prin intermediul serviciilor de asistență socială, educaționale, de ordine publică și medicale.

Totodată, Ministerul Muncii și Protecției Sociale atrage atenția asupra faptului ca, autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea asigură dezvoltarea și gestionarea serviciilor sociale, în funcție de necesitățile identificate ale populației din teritoriul administrat, fie autonom, fie în comun cu alte autorități ale administrației publice locale, precum și în colaborare cu agenții economici, patronatele, sindicatele din teritoriu și cu asociațiile obștești din țară și din străinătate, iar autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi contribuie la dezvoltarea și prestarea serviciilor sociale din teritoriu administrat și aprobă, în conformitate cu legislația, resursele financiare necesare în conformitate cu Legea nr. 123/2010 *cu privire la serviciile sociale*.

În acest context, evidențiem că cadrul normativ care reglementează situațiile de risc a copiilor este elaborat și corespunde interesului superior al acestora.

Cu privire la subiectul *”implementarea Legii nr. 299/2018 privind măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant”* se comunică următoarele:

Ministerul Muncii și Protecției Sociale ține să sublinieze că, în contextul implementării *Legii nr. 299/2018 privind măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant* în anul 2020 a fost realizat studiul *“Mecanismul inter-instituțional de lucru cu copiii în conflict cu legea și copiii sub vârsta răspunderii penale”*, în cadrul proiectului *“Protejarea copiilor cu risc și în conflict cu legea prin măsuri de prevenire și de elaborare a politicilor”* implementat de Institutul de Reforme Penale (IRP), cu suportul Fondului Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) în Republica Moldova.

În acest context, Ministerul Muncii și Protecției Sociale a organizat ședințe de lucru cu specialiștii din domeniul protecției drepturilor copilului din cadrul autorităților tutelare teritoriale, unde au fost prezentate rezultatele studiului sus-menționat, recomandările experților și proiectul hotărârii Guvernului elaborat în acest sens, prin care urma să fie aprobat mecanismul intersectorial de cooperare în vederea implementării Legii respective.

Prin urmare, majoritatea participanților au subliniat importanța studierii suplimentare a practicilor internaționale în ce privește tipul de asistență calificată și formele de protecție adecvate, care pot fi oferite copiilor cu comportament deviant și ulterior ajustarea proiectului hotărârii Guvernului prenotat cu acestea în scopul dezvoltării unor servicii viabile și corespunzătoare comportamentului manifestat de copii.

Important de menționat că, *Legea nr. 299/2018 privind măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant* prevede două măsuri noi destinate copiilor cu comportament deviant **(a) plasamentul în serviciul de tip rezidențial; b) plasamentul în serviciul de tip rezidențial cu specializare înaltă**), care nu s-au regăsit în proiectul hotărârii Guvernului elaborat din motiv că, în opinia societății civile plasamentul copiilor cu comportament deviant în servicii de tip rezidențial

sporește riscul de compromitere a reformei sistemului de îngrijire a copilului și în special dezinstituționalizarea copiilor din sistemul rezidențial.

Adițional, Ministerul Muncii și Protecției Sociale menționează că în vederea punerii în aplicare, inclusiv și a *Legii prenotate* a fost aprobat ordinul ministrului sănătății, muncii și protecției sociale nr. 05 din 03.01.2020 prin care s-a aprobat *Regulamentul de activitate a Centrului de plasament temporar pentru copii separați de părinți din mun. Sorooca*, centrul în cauză care este o instituție publică de asistență socială fondată de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale și gestionată de către Agenția Națională de Asistență Socială și prestează pentru o perioadă determinată, servicii sociale cu specializare înaltă destinate copiilor separați de părinți, inclusiv copiilor cu probleme emoționale complexe.

Scopul Serviciului este protecția temporară a copilului separat de părinți și (re)integrarea familială și/sau incluziunea comunitară și socială, inclusiv a copilului cu probleme emoționale complexe, reabilitarea lui emoțională, corijarea comportamentală și (re)integrarea socială, familială și educațională.

Beneficiarii Centrului sunt copiii și tinerii care prezintă o serie de dificultăți sociale, emoționale, educaționale și devieri comportamentale complexe, inclusiv copiii victime a violenței, neglijării, exploatării și traficului și, după caz, copiii cu dizabilități accentuate și medii, cu vârsta cuprinsă între 12 și 18 ani cu probleme emoționale complexe (*tulburări de anxietate, tulburări afective, tulburări de comportament, tulburări de personalitate, tulburări rezultate în urma abuzului de substanțe psihoactive (droguri, alcool)*), care nu pot fi plasați în familia biologică/extinsă sau în alte servicii sociale.

Capacitatea Centrului este de pînă la 10 copii/tineri. Numărul redus de beneficiari ai serviciului se explică prin complexitatea, intensitatea și gradul înalt de specializare a serviciului, precum și complexitatea problemelor emoționale și comportamentale ale copiilor/tinerilor.

Actualmente în cadrul Centrului vizat sunt plasați 4 copii.

De asemenea, Ministerul Muncii și Protecției Sociale evidențiază că actualmente se află în proces de elaborare *Programul național pentru protecția copilului pe anii 2022-2026* și a Planului de acțiuni al acestuia, care conține acțiuni specifice ce au drept scop implementarea corespunzătoare a ***Legii nr. 299/2018 privind măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant***, spre exemplu se propune:

- elaborarea și aprobarea Hotărârii Guvernului cu privire la mecanismul intersectorial de cooperare privind punerea în aplicare a Legii nr. 299/2018 privind măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant;

- elaborarea și aprobarea Ghidurilor metodologice și a Instrucțiunilor cu privire la serviciile de îngrijire suplimentare necesare funcționării Serviciului de asistență parentală profesionistă și Casei de copii de tip familial în funcție de tipul de plasament și tipul de beneficiari (copii cu comportament deviant, copii cu necesități emoționale complexe, copii din grupa de vârstă 0-3 ani, copii cu dizabilități, grupuri de frați);

- crearea și asigurarea funcționării Centrului de reabilitare și tratament pentru copii consumatori de alcool, droguri și/sau de alte substanțe nocive.

Subsidiar, Ministerul Muncii și Protecției Sociale remarcă că în parteneriat cu Oficiul Consiliului Europei la Chișinău în cadrul proiectului Consiliului Europei „*Protejarea copiilor împotriva violenței și prevenirea acesteia, inclusiv în mediul*

online” își propune în perioada imediat următoare de a realiza o expertiză a *Legii nr. 299/2018 privind măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant*, care va rezulta cu elaborarea unui Raport cu concluzii și recomandări în acest sens, ce va permite îmbunătățirea prevederilor Legii respective.

Suplimentar, menționăm că Administrația Națională a Penitenciarelor și Inspectoratul Național de Probațiune (*autorități aflate în subordinea Ministerului Justiției*), întreprind mai multe activități în raport cu copii aflați în conflict cu legea penală și care se află în locurile de detenție sau sunt subiecți ai probațiunii.

Astfel, pe parcursul anului 2021, în vederea asistării subiecților de probațiune ce au probleme legate de consumul de substanțe (alcool și droguri), organele de probațiune au implementat „*Programul de reducere a abuzului de substanțe (PRAS)*”. Scopul acestui program fiind stabilirea cauzelor ce au dus la consumul de substanțe și găsirea metodelor de diminuare a acestor obișnuințe. De asemenea, în scopul schimbării comportamentului și adaptării unui mod de viață pro-social în contextul reducerii comportamentelor antisociale și/sau infracționale, Inspectoratul Național de Probațiune, are în derulare „*Programul de intervenție pentru reducerea comportamentelor predelincvenționale și infracționale ale copiilor aflați la risc*”.

Tot în acest context, menționăm că și pentru Administrația Națională a Penitenciarelor una dintre misiunile prioritare o constituie reintegrarea socială a deținuților, inclusiv care sunt copii. Astfel, serviciile ce sunt prestate de către profesori, specialiști pentru reintegrare, psihologi și asistenți sociali în instituțiile penitenciare sunt orientate spre asigurarea procesului de resocializare a persoanelor private de libertate, reducerii riscului comiterii de noi infracțiuni și pregătirea acestora pentru libertate, în acest sens fiind întocmite Planuri individuale de resocializare pentru copii. Context în care, Administrația Națională a Penitenciarelor are în derulare Programe psihosociale, precum este „*Programul de reabilitare a consumatorilor de droguri*” și „*Programul de orientare vocațională pentru deținuții minori*”.

Subsidiar, relatăm că, Ministerului Sănătății a elaborat și aprobat prin Ordinul nr. 314 de 31.03.2022 Protocolul Clinic National „*Tulburări legate de consumul de substanțe noi cu proprietăți psihoactive și stimulatoare la adulți și adolescenți*”, care include în sine și aspectele de dezintoxicare și tratamentul stărilor cauzate de consumul substanțelor menționate la adolescenți și persoane tinere.

De asemenea, Ministerul Sănătății a elaborat și proiectul Protocolului Clinic National „*Tratamentul farmacologic al dependenței de opiacee*”, care este la etapa de definitivare și aprobare, care prevede aspecte specifice de tratament în dependența de opiacee pentru adolescenți și persoane tinere.

Cu privire la asigurarea dezvoltării Serviciului de reabilitare a adicțiilor care va fi dezvoltat de Ministerul Sănătății, unul complex, cu o abordare multidisciplinară, deoarece doar tratamentul medical nu este eficient în reabilitarea copiilor cu dependențe și a celor cu tulburări de comportament

În scopul asigurării tratamentului de reabilitare a adicțiilor la copii, Ministerul Sănătății a operat unele modificări la Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1387/2007, prin urmare, Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, a fost completat cu noi tipuri de asistență medicală spitalicească și anume: asistența narcologică copiilor - tratament și reabilitare a copiilor și adolescenților consumatori și/sau dependenți de alcool, droguri și alte substanțe psihotrope.

Urmează reglementarea mecanismului și a modalității de acordare a asistenței medicale narcologice copiilor, care va prevedea modalitatea acordării asistenței medicale la etapa de ambulator, inclusiv supravegherea și reabilitarea de către echipele multidisciplinare, în mod special, pentru categoriile copiilor cu tulburări comportamentale și a copiilor dependenți de droguri.

În altă ordine de idei, atragem atenția și la prevederile Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea *Serviciului raional/municipal de asistență psihopedagogică, aprobat prin Hotărârea Guvernului Nr.732/2013*, care stabilește efectivul-limită al Serviciului raional/municipal de asistență psihopedagogică în număr de 7 posturi de personal de profil. Analiza situației în domeniu a identificat că, în scopul redimensionării personalului Serviciului raional/municipal de asistență psihopedagogică, în raport cu necesitățile copiilor și cerințele educaționale speciale existente ale acestora, este necesar de mărit numărul de posturi din cadrul Serviciului raional/municipal de asistență psihopedagogică și instituirea echipei mobile în cadrul serviciului, în scopul oferirii serviciilor de suport copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilități la locul aflării acestora.

Având în vedere cele expuse supra, Ministerul Educației și Cercetării relatează că varianta proiectului de actualizare a Hotărârii Guvernului nr. 732/2013 *cu privire la Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică și Serviciul raional/municipal de asistență psihopedagogică* include propunerea de completare a Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului raional/municipal de asistență psihopedagogică cu punctul 18¹ care va avea următorul cuprins: „18¹Personalul de profil al Serviciului este constituit din 2 grupuri de specialiști: un grup de specialiști care se deplasează la nevoie în instituțiile de învățământ general, care nu dispun de personal specializat (psiholog, logoped etc.) pentru a acorda asistență psihopedagogică copiilor cu cerințe educaționale speciale și un grup de specialiști care activează în cadrul Serviciului.”

Proiectul de actualizare a Hotărârii Guvernului nr. 732/2013 *cu privire la Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică și Serviciul raional/municipal de asistență psihopedagogică* urmează a fi supus dezbaterilor publice și propus pentru aprobare.

Suplimentar, pentru prevenirea fenomenului copiilor aflați în situații de stradă, de către angajații poliției de comun cu autoritățile publice locale, pe parcursul anului 2021, au fost realizate o serie de activități, printre care și Campania socială „Copil + stradă = libertate sau iluzie?”.

Obiectivele pe termen lung a Campaniei enunțate sunt:

- implementarea și consolidarea mecanismelor de intervenție intersectorială în soluționarea cazurilor de plecare voluntară de la domiciliu a copiilor;
- dezvoltarea implicării copiilor în activități extrașcolare întru prevenirea plecării voluntare de la domiciliu;
- consolidarea mecanismului de lăsare a copiilor în grija persoanelor ce fac față necesităților și intereselor copilului (bunici sau alte rude), odată cu plecarea părinților la muncă în străinătate;
- încurajarea părinților de a nu părăsi teritoriul țării pe un termen îndelungat.

O prioritate indispensabilă în activitatea Poliției, care are drept scop consolidarea siguranței copiilor, este asigurarea informării populației cu privire la măsurile de securitate necesare pentru prevenirea victimizării în rândul copiilor,

precum și colaborarea cu instituțiile de învățământ și organizațiile neguvernamentale.

În vederea creșterii bunăstării familiilor cu copii și copiilor rămași fără ocrotire părintească, precum și în vederea sporirii capacității funcționale și operaționale a sistemului de protecție a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți se impune asigurarea condițiilor necesare pentru creșterea și educația copiilor în mediul familial, ce va urmări prevenirea separării copilului de familie.

Necesitatea promovării unei politici ample de susținere a familiilor cu copii și copiilor rămași fără ocrotire părintească este o prioritate a Guvernului Republicii Moldova, care prevede dezvoltarea politicilor proactive de susținere a familiilor cu copii și asigurarea condițiilor necesare pentru creșterea și educația copiilor în mediul familial și care este corelată cu angajamentele asumate de Republica Moldova pentru implementarea tratatelor internaționale ratificate în domeniul respectiv, printre care în mod special se numără Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, Convențiile Consiliului Europei și Recomandările Cabinetului de miniștri ale Comisiei Europene în domeniul protecției copilului.

Important de evidențiat că, Ministerul Muncii și Protecției Sociale în procesul de elaborare a Cadrului Bugetar pe Termen Mediu pentru anii 2023-2025 a înaintat propuneri argumentate pentru identificarea resurselor financiare în vederea majorării prestațiilor acordate copiilor rămași fără ocrotire părintească plasați în servicii alternative de tip familial, implementării Programului național pentru protecția copilului pe anii 2022-2026, precum și pentru instituirea rețelei de Centre regionale (Centru și Sud) de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor în scopul eficientizării protecției copiilor împotriva violenței, neglijării și exploatării, inclusiv acordarea asistenței integrate cu specializare înaltă la nivel regional copiilor victime/martori ai infracțiunilor.

Cu respect,
Secretar de Stat

Vasile CUȘCA